

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENTA TURIZMA I SPORTA

MATIJA BRUMEN

PODUZETNIČKO OKRUŽENJE U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI

ZAVRŠNI RAD

ČAKOVEC, 2018.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENTA TURIZMA I SPORTA

MATIJA BRUMEN

PODUZETNIČKO OKRUŽENJE U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI
THE ENTREPRENEURIAL ENVIRONMENT IN MEĐIMURJE
COUNTY

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

dr. sc. Ivana Bujan, v. pred.

ČAKOVEC, 2018.

Sažetak

U radu se nastoji prikazati poduzetnička klima i uvjeti za poslovanje u Međimurskoj županiji. Svojom lokacijom na sjeveru Republike Hrvatske ima povoljan geografski položaj uz dobro razvijenu prometnu povezanost. Gospodarstvo Međimurske županije temelji se pretežito na prerađivačkoj industriji s razvijenom trgovinom, graditeljstvom i poljoprivredom. Uz navedeno, trend rasta bilježi visokotehnološka industrija. U 2016. godini na području Međimurske županije aktivno je djelovalo 2.983 poduzetnika s 27.332 zaposlenih. Najveći dio prihoda ostvarili su mali poduzetnici, 36% ostvarili su srednji dok su za 16% ukupnih prihoda zaslužni veliki poduzetnici. Ovakav podatak je očekivan znajući da 88,3% udjela u broju poduzetnika čine mikrosubjekti, 9,9% mali, 1,6% srednji te 0,2% veliki subjekti. Međimurska županija bilježi najveći rast BDP-a u razdoblju od 2008. godine do 2015. godine te je ujedno druga prema rastu BDP-a po stanovniku u cijeloj Hrvatskoj. Kontradiktorna činjenica jest što je prosječna plaća niža za 20% od hrvatskog prosjeka.

Od svih segmenata poduzetničkog okruženja, ekonomsko okruženje pruža najrelevantnije makroekonomske podatke o stanju poduzetništva u Međimurskoj županiji. Kroz razvojne strategije i programe nastoji se u što većoj mjeri poduprijeti lokalno poduzetništvo u razvoju novih tehnologija. Poduzetnička infrastruktura u Međimurskoj županiji je dobro razvijena te broji 60 poslovnih i gospodarskih zona uz niz razvojnih i potpornih agencija.

U radu je provedeno primarno i sekundarno istraživanje poduzetničkog okruženja u Međimurskoj županiji. Sekundarnim istraživanjem utvrđeno je stanje poduzetništva u Međimurskoj županiji te je izvršena komparacija s ostalim županijama. U sklopu primarnog istraživanja percepcije poduzetnika o poduzetničkom okruženju u Međimurskoj županiji sudjelovalo je 115 poduzetnika. Iako su ispitani poduzetnici izrazili zadovoljstvo poslovanjem u Međimurskoj županiji, veći dio njih nije zadovoljan dostupnošću potrebne radne snage te negativno percipira uvjete kreditiranja lokalnih banaka.

Ključne riječi: *poduzetničko okruženje Međimurske županije, stanje gospodarstva Međimurske županije, financiranje poduzetništva u Međimurskoj županiji, zaposlenost u Međimurskoj županiji*

Sadržaj

SAŽETAK

1. UVOD	4
2. ANALIZA TRENUTNOG STANJA GOSPODARSTVA U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJU	5
2.1. Struktura poduzetništva Međimurske županije i ostvareni financijski rezultat	5
2.2. Udio radno sposobnog stanovništva i prosječna plaća	7
2.3. Deset najuspješnijih međimurskih poduzetnika prema ukupnom prihodu u 2016. godini	8
3. PODUZETNIČKO OKRUŽENJE	12
3.1. Ekonomsko i političko okruženje	12
3.2. Sociokulturno okruženje	15
3.3. Tehnološko okruženje	16
3.4. Zakonodavno-pravni okvir	18
3.4.1. Poduzetničke zone i potporne institucije	20
3.4.2. Porezna regulativa	24
3.5. Društveno odgovorno i etičko poslovanje	25
3.6. Financijsko okruženje	27
3.6.1. Financiranje pomoću banaka i kreditnih unija	28
3.6.2. Alternativni načini financiranja	30
4. ISTRAŽIVANJE PERCEPCIJE PODUZETNIKA O PODUZETNIČKOM OKRUŽENJU U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJU	32
5. ZAKLJUČAK	39
6. LITERATURA	40
POPIS TABLICA	44
PRILOZI	45

1. Uvod

Poduzetništvo je važan čimbenik razvoja svakog gospodarstva, ono je sustav sačinjen od znanja, vještina, iskustva, inovativnosti, truda i vremena. Poduzetništvo se očituje kroz odvažne pothvate hrabrih i dosljednih pojedinaca.

Ciljevi rada su utvrđivanje trenutnog stanja poduzetništva Međimurske županije i uvjeta poslovanja poduzeća prikazanih kroz poduzetnička okruženja te analiza rezultata dobivenih primarnim istraživanjem percepcije poduzetnika o poduzetništvu u Međimurskoj županiji. Posljednjih godina poduzetništvo Međimurske županije ima pozitivan trend rasta. Jedan od pokazatelja jest i kontinuirani rast poslovnih subjekata u Međimurskoj županiji. Trenutna situacija promatrana je kroz strukturu poduzetništva i financijski rezultat, udjel radno sposobnog stanovništva i prosječnu plaću te putem vanjskotrgovinske bilance Međimurske županije što je prikazano u prvom djelu rada.

Središnji dio rada posvećen je poduzetničkom okruženju i njegovim granama. Ekonomsko okruženje pruža najkonkretnije i najpreciznije podatke za analizu. Rast poduzetništva posljedica je zapaženog razvoja tehnologija i konstantnog ulaganja u razvoj infrastrukture što direktno i indirektno utječe na sam proizvodni proces što je detaljno obrađeno u poglavlju tehnološkog okruženja. Jedinice lokalne samouprave postale su svjesne važnosti razvoja poduzetništva te ga sustavno podupiru nizom mjera i projekata. Zakonodavstvo svojim instrumentima također vrši utjecaj na tijek poduzetništva. U poglavlju o zakonodavno-pravnom okviru prikazani su porezni oblici kojima jedinice lokalne samouprave i jedinice regionalne samouprave ubiru novčana sredstva. Etičko okruženje obrađeno u sklopu društveno odgovornog poduzetništva naglasak stavlja na stavove, mišljenje i percepciju društva o poduzetništvu. Česta barijera poduzetnicima u Međimurskoj županiji je pristup financijskim sredstvima za pokretanje i održavanje poslovanja. Tradicionalni i suvremeniji načini financiranja opisani su u poglavlju financijskog okruženja. S ciljem utvrđivanja percepcije poduzetnika o poduzetničkom okruženju Međimurske županije provedeno je istraživanje na uzorku od 115 poduzetnika. Predmet istraživanja su poduzetnici u Međimurskoj županiji. Cjelovita obrada istraživanja s grafičkim prikazom rezultata prikazana je u završnom dijelu rada.

2. Analiza trenutnog stanja gospodarstva u Međimurskoj županiji

Gospodarstvo Međimurske županije pretežito se temelji na prerađivačkoj industriji s razvijenom trgovinom, graditeljstvom i poljoprivredom. Uz navedeno, trend rasta bilježi visokotehnološka industrija. Najviše roba i usluga izvozi se na tržište Europske unije i to u Njemačku, Austriju, Italiju i Sloveniju. Najzastupljeniji predmeti međunarodnog trgovanja su gotovi proizvodi od metala i njihovi dijelovi, strojevi i uređaji, odjeća i obuća. Čimbenici koji utječu na gospodarski razvoj Međimurske županije su zemljopisni položaj, prirodni resursi i demografsko stanje (Hrvatska gospodarska komora, <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-cakovec/gospodarstvo-zupanije>).

Zbog svojeg geografskog položaja i dobre prometne povezanosti Međimurska županija nalazi se u povoljnom položaju u odnosu na ostatak županija u pogledu prodaje roba i usluga izvan nacionalnih granica. U 2016. godini ostvaren je prihod od izvoza u iznosu od 551.680 eura što iznosi 4,48% nacionalnog izvoza. Izvoz je navedene godine iznosio 454.662 eura (2,31%) što ukazuje na pozitivnu vanjskotrgovinsku bilancu u iznosu od 97.018 eura. Postignutim rezultatom Međimurska županija ostvarila je pozitivnu vanjskotrgovinsku bilancu osmu godinu zaredom te je ujedno na trećem mjestu po pozitivnom izvozu županija.

Najviši izvoz Međimurska županija ostvarila je prema Njemačkoj, Austriji, Sloveniji te Italiji. Unatoč visokom izvozu vanjskotrgovinska bilanca prema Italiji je negativna što znači da je uvezeno 301.972 kuna više nego što je izvezeno (HGK-Županijska komora Čakovec, 2017).

2.1. Struktura poduzetništva Međimurske županije i ostvareni financijski rezultat

U 2016. godini na području Međimurske županije aktivno je djelovalo 2.983 poduzetnika obveznika poreza na dobit s 27.332 zaposlenih. Poduzetnici su ostvarili ukupne prihode u iznosu od 12.830.615 kuna (6,8% više nego prethodne godine), ukupne rashode od 12.204.771 kuna te gubitak razdoblja od 208.792 kuna, iz čega proizlazi ostvarena neto dobit od 533,1 milijuna kuna. Od ukupno ostvarenih prihoda

najveći dio od 48% ostvarili su mali poduzetnici, 36% srednji dok su za 16% ukupnih prihoda zaslužni veliki poduzetnici. Ovakav ishod je očekivan znajući da 88,3% udjela u broju poduzetnika čine mikrosubjekti, 9,9% mali, 1,6% srednji te 0,2% veliki sa samo 6 pravnih subjekata.

U tablici 1 prikazan je ukupan broj poduzeća u 2016. godini raspoređen prema djelatnostima.

Tablica 1. Broj poduzeća Međimurske županije prema djelatnosti u odnosu na Republiku Hrvatsku

Rang	Šifra i naziv djelatnosti	MŽ 2016.	RH 2016.	Udio u RH %
1.	G Trgovina na veliko i na malo	663	27.209	2,4
2.	C Prerađivačka industrija	576	13.128	4,3
3.	F Građevinarstvo	428	12.762	3,3
4.	M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	318	18.256	1,7
5.	I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja	184	9.189	2,0
6.	S Ostale uslužne djelatnosti	156	3.596	4,3
7.	A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	122	3.210	3,8
8.	H Prijevoz i skladištenje	119	4.582	2,6
9.	J Informacije i komunikacije	112	5.599	2,0
10.	N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	57	5.226	1,0
11.	L Poslovanje nekretninama	56	4.938	1,1
12.	D Opskrba el. energijom, plinom i parom	45	796	5,6
13.	P Obrazovanje	42	1.364	3,0
14.	4 Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	38	1.532	2,4
15.	R Umjetnost, zabava i rekreacija	30	1.395	2,1
16.	K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	16	448	3,5
17.	E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda	15	754	1,9
18.	B Rudarstvo i vađenje	2	221	0,9
19.	O Javna uprava i obrana; obvezno soc. osiguranje	2	56	3,5
	Ukupno	2.983	114.263	2,61

Izvor: Obrada autora prema Hrvatskoj gospodarskoj komori

Kao što je vidljivo iz tablice 1, najveći broj poduzetnika obavljao je trgovačku djelatnost, njih 663, slijedi prerađivačka djelatnost s 576 poduzeća te građevinarstvo s

482 tvrtke. Djelatnost s najmanje pravnih subjekata bilo je Rudarstvo i vađenje te javna uprava i obrana sa svega po 2 društava. Izrazito sličan trend bio je prisutan i na području Republike Hrvatske; trgovina je zauzimala prvo mjesto, slijedile su stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, prerađivačka industrija i građevinarstvo (HGK-Županijska komora Čakovec, 2017).

Promatrajući djelatnosti u Međimurskoj županiji prema ukupno ostvarenim prihodima u 2016. godini na prvom mjestu je prerađivačka industrija s ostvarenih 6.760.446 kuna što iznosi 52,69% ukupno ostvarenih prihoda ponajviše u poddjelatnosti proizvodnje gotovih metalnih proizvoda. Na drugom mjestu, iako prema broju pravnih subjekata dominantnija grana, nalazi se trgovina na veliko i malo sa znatno manjim udjelom od 21,46% dok građevinarstvo ima udio od 8,73%. Sa stajališta dobiti navedene grane redosljedno ostvaruju najvišu dobit razdoblja dok poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo, poslovanje nekretninama, javna uprava i obrana ostvaruju negativni financijski rezultat.

2.2. Udio radno sposobnog stanovništva i prosječna plaća

Udio radno sposobnog stanovništva Međimurske županije iznosi 67,51% u odnosu na ukupan broj stanovnika, uz 39.533 zaposlenih osoba prema podacima iz travnja 2016. godine. Od ukupnog broja zaposlenih 44,48% su žene, što je za 2,72% manje od prosjeka u Republici Hrvatskoj dok je udio radno sposobnog stanovništva gotovo isti (67,07%).

Najveći pad broja zaposlenih zabilježen je u proizvodnji odjeće dok, s druge strane, prerađivačka industrija bilježi najveće povećanje zaposlenosti (REDEA, 2016).

U tablici 2 prikazan je udio radno sposobnog stanovništva u Međimurskoj županiji.

Tablica 2. Udio radno sposobnog stanovništva 2011. g.

	Radno sposobno stanovništvo u Međimurskoj županiji	Ukupan broj stanovnika u Međimurskoj županiji	Udio radno sposobnog stanovništva
Ukupno	76.834	113.804	67,51%
Muškarci	39.239	55.601	/
Žene	37.595	58.203	/

Izvor: Obrada autora prema Razvojnoj strategiji Međimurske županije do 2020.

Prosječna neto plaća 2016. godine u Međimurskoj županiji iznosila je 4.149 kn i iako je porasla za 3% u odnosu na prethodnu godinu, svejedno je znatno niža od prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj i to za 20% (5.140 kn). Kao što je vidljivo u tablici 3, najveću prosječnu plaću isplaćivali su srednji poduzetnici u iznosu od 5.100 kn, a najmanju mikropoduzetnici (3.293 kn) (HGK-Županijska komora Čakovec, 2017).

Tablica 3. Prosječna plaća radnika po veličini poduzeća

Međimurska županija	Veliki	Srednji	Mali	Mikro	Prosječna neto plaća
2015.	4.159	4.854	3.828	3.172	4.030
2016.	4.210	5.100	3.975	3.293	4.149

Izvor: Obrada autora prema Hrvatskoj gospodarskoj komori

2.3. Deset najuspješnijih međimurskih poduzetnika prema ukupnom prihodu u 2016. godini

Prvo mjesto po ostvarenom prihodu u poslovnoj 2016. godini zauzelo je trgovačko društvo METSS d.o.o. koje su 2003. godine registrirali Čakovečki mlinovi d.d., ujedno i jedini vlasnik društva sa sjedištem u Čakovcu. Riječ je o trgovačkom lancu s ukupno 185 maloprodajnih poslovnica na ukupno 38.450 m² i 820 djelatnika koje je ostvarilo ukupni prihod od 451.573.000 kuna (METSS, <http://metss.hr/povijest/>).

Na drugom mjestu nalazi se metaloprerađivačko trgovačko društvo LPT d.o.o. osnovano 2000. godine sa sjedištem u gospodarskoj zoni Sjever u Prelogu, kao

sestrinska tvrtka u stopostotnom vlasništvu multinacionalne korporacije Leggett&Platt iz Sjedinjenih Američkih Država. Primarna djelatnost tvrtke jest proizvodnja žičane jezgre i ostalih komponenti za izradu madraca i namještaja. Tvrtka je ostvarila ukupni godišnji prihod od 370.906.000 kuna s time da izvozi 90% ukupne proizvodnje. Stoga ne čudi da je najveći izvoznik u Međimurskoj županiji s 340.068.000 kuna (Fina, 2017). „Ova lokacija fokusirana je prvenstveno na tržište srednje i istočne Europe i tu mi vidimo svoje mogućnosti daljnjeg rasta“, jednom prilikom izjavio je direktor Davor Gečić za HRT (HRT, 2018). Tvrtka zapošljava 500 djelatnika te je na drugom mjestu po broju zaposlenih u gradu Prelogu. O postignućima poduzeća govori i činjenica da ga je posjetio američki ambasador 2009. godine prilikom svog posjeta Prelogu. U vlasništvu su nekoliko patenata, dobitnici su nagrade Zlatni ključ za najvećeg izvoznika u Brazil u 2008. godini i najvećeg izvoznika u Francusku u 2009. godini (LPT, <https://lpt.hr/about/>). Poduzeće iz godine u godinu prima priznanja lokalne zajednice i Hrvatske gospodarske komore za najuspješnijeg velikog poslovnog subjekta u Međimurskoj županiji, kao što su Zlatna plaketa za 2016. godinu, Zlatna kuna za 2016. i 2017. godinu.

Treće mjesto zauzima trgovačko društvo Hilding Anders d.o.o., također iz Preloga, koje obavlja djelatnost proizvodnje raznovrsnih linija madraca, kreveta, podnica i namještaja. U proizvodnim prostorima ukupne površine 42000 m² te s 500 djelatnika ostvaren je prihod od 362.146.000 kuna. Poduzeće 2005. godine preuzima u vlasništvo poznatu prelošku tvrtku Hespo te 2007. godine širi poslovanje i kupuje tvrtku Perfecta (Hilding Anders, <http://www.hildinganders.com/markets/croatia/hr>).

Na četvrtom mjestu nalazi se Tubla d.o.o., poduzeće za proizvodnju čarapa, iz Čakovca. Uz ostvarene prihode od 347.153.000 kuna i rashode od 318.877.000 kuna, poduzeće je ostvarilo dobit u iznosu od 28.276.000 kuna. U 2017. godini poduzeće ima zaposleno 655 djelatnika s prosječnom neto plaćom u iznosu od 4.247 kuna. Tubla d.o.o. je ostvarila najveći uvoz u Međimurskoj županiji u vrijednosti od 229.084.000 kuna (Transparentno, 2018).

Na petom mjestu po ukupno ostvarenim prihodima za 2016. godinu je najmodernije opremljeni proizvođač polietilskih filmova Muraplast d.o.o. iz Kotoribe. Poduzeće egzistira od 1989. godine kao zanatska radnja koja je 1995. godine prešla u trgovačko društvo s ograničenom odgovornošću s trenutnim imenom. Na 12.000 m² radne površine s 230 djelatnika ostvareno je 281.526.000 kuna prihoda (Muraplast, <https://muraplast.com/o-nama/>).

Perutnina Ptuj Pipa d.o.o. iz Čakovca članica je međunarodne grupe poduzeća Perutnina Ptuj d.d. koja posluje u sedam država te je u ruskom vlasništvu i zauzima šesto mjesto po ukupnom prihodu u 2016. godini. Zapošljava više od 700 radnika u suradnji s 89 kooperanata te 110 farmerskih objekata. Poduzeće je u 2016. godini ostvarilo prihod od 280.586.000 kuna dok je u prvoj polovici 2017. godine zabilježilo povećanje prihoda od 3,1% (Perutnina, <http://www.perutnina.com/en/strategy-and-vision-1#values-perutnina-ptuj-group>).

Tehnix d.o.o. iz Donjeg Kraljevca poduzeće je za proizvodnju ekoopreme i zapošljava 400 djelatnika te još stotinjak kooperanata uz čiju pomoć je ostvarilo ukupne prihode u iznosu 253.248.000 kuna. Poduzeće je velikim dijelom bazirano na izvozu i izvozi 80% svojih proizvoda pa tako često posluje u zemljama poput Egipta, Ukrajine, Rusije, Njemačke, Slovenije i mnogih drugih. Uz mnoštvo inozemnih i tuzemnih uspjeha kvalitetu samog poduzeća potvrđuje i niz priznanja, kao i ono Reda Danice Hrvatske koje je vlasniku Đuri Horvatu uručila predsjednica Republike Hrvatske, te nagrada za EY poduzetnika godine.

Tvrtka je 2018. godine potpisala ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava iz EU za financiranje projekta „Razvoj TEHNIX pogona za bioreaktorsko kompostiranje biorazgradivog komunalnog otpada“ čime bi se kao opći cilj podigla konkurentnost, moderniziranost i diferenciranost hrvatskog gospodarstva. Ukupna vrijednost projekta iznosi 20.501.501 kuna, od čega je 10.059.597 kuna bespovratnih sredstava. Razdoblje provedbe projekta je od 1. ožujka 2018. do 28. veljače 2021. godine (Tehnix, 2018).

Eko Međimurje d.d. iz Čakovca obavlja djelatnost strojogradnje i obrade metala s dugom tradicijom od 1910. godine. Na ukupno 20.000 m² uposlano je 520 djelatnika.

Poduzeće izvozi svu svoju proizvodnju multinacionalnim kompanijama na zapadnoeuropskom tržištu te je ostvarilo ukupni prihod od 214.543.000 kuna (Eko Međimurje, <http://www.eko.hr/o-nama/>).

Prilikom razgovora za novine Međimurje Jurica Soldat, član uprave Društva istaknuo je kako odljev kvalitetnih kadrova strukturno negativno utječe na cjelokupno gospodarstvo. Kao temeljni problem ističe porezno preopterećenje plaća djelatnicima s razlikom u bruto i neto plaći od gotovo 40%.

„Paradoksalna je činjenica da spadamo među zemlje s najvišim porezima na rad na svijetu, ali istovremeno ubiremo znatno manje ukupnih poreznih prihoda od rada u odnosu na zemlje s nižim porezima. Razlog tome leži u činjenici da samo propulzivno i kapitalno snažno gospodarstvo može generirati veće porezne prihode dok porezni sustav kakav mi imamo na duži rok donosi upravo suprotno“ (Međimurje, 2018).

AC Jesenović je društvo s ograničenom odgovornošću za trgovinu automobilima iz Čakovca osnovano 2001. godine i s ostvarenim prihodima u iznosu od 211.010.000 kuna nalazi se na devetom mjestu. Poduzeće u 2017. godini ima zaposleno 50 djelatnika s isplaćenim prosječnim neto plaćama u iznosu od 4.779 kuna uz ostvarenu dobit od 5.504.389 kuna (Transparentno, 2018).

Na posljednjem, desetom mjestu nalazi se renomirano poduzeće za proizvodnju energetskih uređaja i alata i opreme za centralno grijanje Centrometal d.o.o. iz Macinca. Trgovačko društvo ostvarilo je prihod u poslovnoj 2016. godini u iznosu od 203.430.000 kuna s koeficijentom tekuće likvidnosti 5,5 (preporuka >2) i koeficijentom zaduženosti 0,17 (preporuka <0,5) (Fina, 2018).

Navedena poduzeća ostvaruju ukupan prihod od 23,2% ukupnog prihoda Županije što iznosi 2.976.121.000 kuna (REDEA, 2016).

3. Poduzetničko okruženje

Kako bi se što bolje shvatilo poduzetničko okruženje, važno ga je jasno definirati. „Poduzetničko okruženje je splet institucija koje u većoj ili manjoj mjeri, izravno ili neizravno utječu na cjelokupnu poduzetničku gospodarsku djelatnost te aktivnost poduzetnika. Suvremeno poduzetničko okruženje karakterizira brz rast i razvoj znanosti i tehnologije, stvaranje velikih poslovnih sustava, stvaranje velikih međunarodnih gospodarskih integracija, otvaranje tržišta i sloboda kretanja robe, kapitala i radne snage, sukob industrijskoga razvoja ekologije, društvena odgovornost poduzetnika i slično” (Kuvačić, 2005).

Opće okruženje poduzeća često se naziva i kontekstualno okruženje koje je podijeljeno na faktore. Oni utječu na poslovanje poduzeća i služe strateškom menadžmentu za analiziranje trenutnog i budućeg stanja okruženja. Kao osnovni preduvjet za opstanak i uspješno poslovanje poduzeća nameće se sposobnost prognoziranja i adaptacije na novonastale promjene i događaje unutar poduzetničkog okruženja. Na poduzeću je zadatak smanjiti neizvjesnost u okruženju na najmanju moguću razinu čime stvara preduvjet za stabilno poslovanje poduzeća (Škrtić i Mikić, 2011). U nastavku su opisana poduzetnička okruženja.

3.1. Ekonomsko i političko okruženje

Ekonomsko okruženje od najvećeg je značaja za poduzetništvo. Ono se očituje kroz makroekonomske veličine kao što su gospodarski rast, bruto domaći proizvod, stopa nezaposlenosti, inflacija i ostalo. Promotrene makroekonomske veličine daju uvid u ekonomsko stanje Međimurske županije u odnosu na Republiku Hrvatsku. BDP po stanovniku Međimurske županije iznosi 8.686 kuna (2014. godina) što je 1.466 kuna manje od BDP-a na razini Republike Hrvatske. Po makroekonomskom parametru prosječne godišnje nezaposlenosti u 2016. godini, Međimurska županija nalazila se u pogodnijem položaju s manjom stopom nezaposlenosti od 10,5 u odnosu na 14,3. Unatoč većoj prosječnoj zaposlenosti u Međimurskoj županiji prosječna neto plaća je niža za 19,28 % (Međimurska županija U. o., 2017).

Na području Republike Hrvatske uspostavljen je reprezentativni demokratski politički sustav koji se zasniva na ideji da građani periodično biraju pojedince koji ih zastupaju (Škrtić i Mikić, 2011). Lokalna, državna i regionalna vlast imaju izniman utjecaj te kroz svoje djelovanje određuju uvjete obavljanja poslovne aktivnosti pravnih osoba. Stabilno političko djelovanje i neuplitanje u rad pravnih osoba stvara pozitivnu klimu i jednake uvjete za nesmetan razvoj poduzetništva. Političko okruženje zbog svoje prirode često je usko vezano s pravnim okruženjem te mu pravne osobe u začetku poslovanja često ne pridaju veliku važnost.

Republika Hrvatska je cjelina koju sačinjava 20 županija i Grad Zagreb. Iako je riječ o cjelini, prisutne su povećane gospodarske razlike i nejednakosti među županijama. Samo postojanje razlika je očekivano, zapravo prisutno je u gotovo svim zemljama svijeta, što zbog klimatskih, geografskih i drugih razlika koje utječu na gospodarski razvoj regija. Međutim, raspon gospodarske razlike među županijama u Republici Hrvatskoj je svakako nešto što se može nazvati problemom.

Problem prevelikog sraza gospodarske razvijenosti između regija unutar jedne države prepoznala je i Europska unija. U svrhu suzbijanja istog provodi niz mjera, uključivo i Fond za regionalni razvoj koji kao jedan od glavnih kriterija raspodjele financijskih sredstava EU koristi BDP po stanovniku (*lat. percapita*) kao postotak prosjeka EU. Kroz navedeni fond Republici Hrvatskoj je u periodu od 2014. do 2020. godine na raspolaganju 4,321 milijarda eura (Europski strukturni i investicijski fondovi, <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-konkurentnost-i-kohezija/>).

Hrvatska se svojim stupnjem razvijenosti nalazi na 60% prosječne razvijenosti EU. Međutim, pogledom na razvijenost pojedinih županija vidljiva je niska regionalna razvijenost te značajnija centraliziranost gospodarske aktivnosti u samom Gradu Zagrebu.

Tablica 4 prikazuje BDP po županijama u odnosu na 2008. i 2015. godinu.

Tablica 4. Bruto domaći proizvod po županijama

	Bruto domaći proizvod (u tekućim cijenama), u tis. HRK				BDP po stanovniku, u HRK		
	2008.	2015.	2015. /2008. u %		2008.	2015.	2015. /2008., u %
Republika Hrvatska	347.685.002	338.975.044	-2,5		80.653	80.555	-0,1
Kontinentalna	236.495.918	230.742.818	-2,4		81.624	82.123	0,6
Grad Zagreb	111.041.765	113.198.655	1,9		141.756	141.379	-0,3
Zagrebačka županija	19.458.139	19.917.445	2,4		61.927	62.890	1,6
Krapinsko-zagorska	7.070.088	6.760.633	-4,4		52.606	52.405	-0,4
Varaždinska županija	11.916.147	11.614.283	-2,5		67.195	67.506	0,5
Koprivničko-križevačka	8.049.434	7.518.926	-6,6		68.593	66.894	-2,5
Međimurska županija	7.539.679	7.737.336	2,6		66.255	68.706	3,7
Bjelovarsko-bilogorska	7.027.915	6.359.237	-9,5		57.212	55.868	-2,4
Virovitičko-podravska	4.522.831	3.593.049	-20,6		51.846	44.528	-14,1
Požeško-slavonska	4.016.308	3.394.826	-15,5		50.023	46.119	-7,8
Brodsko-posavska	7.540.911	6.864.292	-9,0		46.664	45.368	-2,8
Osječko-baranjska	20.697.689	18.859.295	-8,9		66.903	64.019	-4,3
Vukovarsko-srijemska	9.243.619	8.044.874	-13,0		50.264	47.446	-5,6
Karlovačka županija	8.040.041	7.441.597	-7,4		60.598	60.932	0,6
Sisačko-moslavačka	10.331.352	9.438.368	-8,6		57.708	58.777	1,9
Jadranska Hrvatska	111.189.084	108.232.226	-2,7		78.662	77.405	-1,6
Primorsko-goranska	28.945.151	28.363.686	-2,0		97.245	97.177	-0,1
Ličko-senjska županija	3.581.605	2.959.032	-17,4		67.601	62.058	-8,2
Zadarska županija	11.785.750	11.157.786	-5,3		70.233	65.475	-6,8
Šibensko-kninska	6.779.187	6.582.334	-2,9		60.711	63.095	3,9
Splitsko-dalmatinska	29.770.842	28.250.708	-5,1		65.540	62.290	-5,0
Istarska županija	20.577.258	20.942.277	1,8		99.119	100.635	1,5
Dubrovačko-neretvanska županija	9.749.291		2,3		80.200	81.554	1,7

Izvor: Obrada autora prema: HGK - Prikaz trendova u kretanju BDP-a županija na razini Hrvatske i EU

Kao što je vidljivo iz tablice 4, većina slavonskih županija ima izrazito nizak BDP po stanovniku u odnosu na razvijenije županije, posebice Grad Zagreb. Većina županija bilježi pad BDP-a u odnosu 2008. na 2015. godinu. Izuzetak su Grad Zagreb,

Zagrebačka, Međimurska, Istarska i Dubrovačko-neretvanska županija. Važno je istaknuti kako Međimurska županija bilježi najveći rast BDP-a u prikazanom razdoblju te je, ujedno, druga prema rastu BDP-a po stanovniku u cijeloj Hrvatskoj. Prema promatranim podacima vidljiv je stabilan i primjetan napredak Međimurske županije (Hrvatska gospodarska komora S. z., 2018).

3.2. Sociokulturno okruženje

Sociokulturno okruženje nije lako definirati, stoga nema jasnu definiciju. Međutim, sve definicije temeljene su na činjenici kako kultura uključuje sustav vrijednosti i normi, društvene stavove, sustav ideja i vjerovanja o tome što društvo misli da je ispravno. Sociokulturološki čimbenici koji utječu na poduzeće, između ostalog, su simboli, znanje i odnos prema radu, odnos prema imovini, državi, vjeri, poštenju i ideologiji (Škrtić i Mikić, 2011). Poznavanje sociokulturnog okruženja iznimno je važno za određivanje djelokruga poslovanja, definiranje karakteristika proizvoda, obnašanje i komunikaciju s partnerima i klijentima. Važno je znati i razumjeti sociokulturni sustav vrijednosti i pripadnosti stranog okruženja zemlje partnera.

Uz stupanj sociokulturne razvijenosti izrazito je bitna razvijenost poduzetničke kulture te poimanje i prihvaćenost poduzetništva od cjelokupne zajednice. Zajednica kao cjelina i pojedinci iz zajednice imaju značajnu ulogu u stvaranju pozitivnog okruženja za obavljanje poduzetničke aktivnosti. U Međimurskoj županiji vlada pozitivan stav zajednice koja cijeni i vrednuje pozitivne napore u poduzetništvu. Dokaz tome je niz konferencija na temu poduzetništva, kao i razna priznanja i nagrade koje se dodjeljuju za ostvaren uspjeh u poduzetništvu. Jedna od takvih konferencija je „Čips“ koja se već dvije godine održava u Čakovcu te okuplja ponajbolje stručnjake IT sektora uz slogan „Domaće znanje na lokalnoj razini“ (Čips, <http://www.cips.com.hr/#upoznaj>). Kad je riječ o IT sektoru, važno je spomenuti konferenciju i radionicu „Weblica“ na temu internetskih tehnologija sa četverogodišnjom poviješću održavanja (Bug, 2018). Uz navedene, 2017. godine održana je konferencija na temu „Kako smo iskoristili EU sredstva u Međimurju u 2017. godini i koje su prilike pred nama“ u organizaciji Međimurske županije i „Redea“ d.o.o. (Međimurska županija, 2017).

Uz poslovni uspjeh gotovo jednako zadovoljstvo izaziva zahvala zajednice za doprinos poduzetnika cjelokupnom društvu. U nastojanju da se istaknu najbolji te im se zahvali na doprinosu, dodjeljuju se razne nagrade na godišnjoj razini: nagrada za najpoduzetnika malog, srednjeg i velikog poduzeća, nagrada za najboljeg obrtnika Međimurske županije i mnoge druge. Međimurski poduzetnici prepoznali su rad županijske vlasti kao krucijalnog aktera u razvoju poduzetničke klime te ju nominirali za nagradu za doprinos razvoju poduzetništva na području Središnje i Jugoistočne Europe. Potvrda izvrsnosti tj. nagrada „Stvaratelj za stoljeće“ Međimurskoj županiji stigla je šest mjeseci nakon prijave (Međimurske novine, 2017). Upravo takvim zalaganjem lokalne vlasti, poduzetnika i cjelokupnog društva stvara se osjećaj zajedništva i sinergije te se grade zdravi temelji za napredak i boljitak zajednice.

3.3. Tehnološko okruženje

Težnja tehnološkog okruženja neke ekonomije je ukupan tehnološki, tehnički i znanstveni napredak gospodarstva. Zbog izričite povezanosti tehnološkog napretka i razvoja gospodarstva te njihove pozitivne korelacije logično je zaključiti da samo kontinuirani tehnološki napredak i inovacije dovode do sigurnog i održivog gospodarskog rasta države.

Važnosti tehnološkog napretka u razvoju gospodarstva Međimurske županije i regije sjeverozapadne Hrvatske svjesna je i jedinica lokalne samouprave. Kroz razvojne strategije i programe nastoji u što većoj mjeri poduprijeti lokalno poduzetništvo u razvoju novih materijala, proizvodnih linija i proizvodnih procesa te ubrzati sam tempo razvoja tehnologija i uvjeta rada. Na taj način povećava se ukupna produktivnost i konkurentnost Međimurske županije. Koliko je neka županija konkurentna, tj. koju razinu produktivnosti ima naspram drugih županija, najbolje prikazuje indeks regionalne konkurentnosti. Stupanj produktivnosti županije ujedno reflektira stupanj razvijenosti poslovnog sektora i poslovnog okruženja.

Međimurska županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti iz 2013. godine nalazi se na četvrtom mjestu. Najbolji rezultat za prvo mjesto ostvaren je u kategoriji tehnološkog razvoja temeljenog na vlastitim istraživanjima, po broju poduzetničkih

zona, po glavi stanovnika te po razvijenosti opće infrastrukture. Prema ukupnim prihodima, dobiti prije oporezivanja te samostalnosti lokalnih poduzeća u distribuciji i marketingu proizvoda i usluga rangirana je kao druga županija u Republici Hrvatskoj (Nacionalno vijeće za konkurentnost, 2013).

Tehnološko-inovacijski centar Međimurje ili TICM je društvo s ograničenom odgovornošću osnovano za potporu tehnološki orijentiranom i inovativnom poduzetništvu, tj. poduzetnički inkubator. Sam začetak TICM-a bio je pod okriljem REDEE u obliku projekta te je 2011. godine preoblikovan u zasebno trgovačko društvo. Od samog početka poslovanja interes lokalnih poduzeća bio je velik te se postepeno povećavao, stoga se kroz sedam godina poslovanja inkubiralo ukupno više od 40 organizacija. Početkom 2017. godine inkubirano je 27 organizacija sa 73 zaposlenika (HGK-Županijska komora Čakovec, 2017). Najčešći oblik poduzeća u TICM-u su pretežito visokotehnološka poduzeća s malim brojem zaposlenih koja svoje poslovanje temelje na znanjima i inovacijama u segmentu računalnih tehnologija. Dosad je proces inkubacije završilo šest poduzeća, od kojih dva u 2016. godini. TICM bilježi stopostotnu popunjenost kapaciteta uz veliki interes trenutno inkubiranih stranaka za širenjem i za dolaskom novih poduzeća.

Prema Strategiji razvoja Međimurske županije do 2020. godine (REDEA, 2016) doneseni su brojni strateški projekti sa svrhom unapređenja tehnološke konkurentnosti Međimurja te mjere predviđene za napredak razvoja gospodarstva u Županiji. U sklopu mjere 1P2-M1 „Razvoj infrastrukture za podršku tehnološkom razvoju i poticanje primjene visoke tehnologije“ provode se dva projekta kojima je nositelj Međimurska županija.

U prvom projektu infrastrukturnog tipa naziva „Razvojno-edukacijski centar za metalnu industriju - Metalska jezgra“ planira se uspostaviti istraživačka infrastruktura kako bi se omogućilo provođenje vrhunskih istraživanja u polju metalske industrije. Cilj je jačanje znanstvene izvrsnosti i stvaranje znanstvenoga društva što bi vodilo povećanju konkurentnosti metalske industrije Međimurske županije. Ukupna vrijednost projekta iznosi 35.212.637 kuna od čega će 29.273.173 kuna financirati Europska unija.

Važno je spomenuti da su uz Međimursku županiju u projekt još uključena visoka učilišta: Međimursko veleučilište u Čakovcu, Tehnički fakultet Sveučilišta u Rijeci, Fakultet organizacije i informatike Sveučilišta u Zagrebu kao partneri projekta (REDEA, 2016). S obzirom da je Međimurska županija glavni nositelj projekta riječ je o prvom projektu te vrste u Republici Hrvatskoj koji je pokrenula jedinica područne samouprave.

Drugi projekt naziva TICM 3 - Obnova i opremanje treće zgrade inkubatora Tehnološko-inovacijskog centra Međimurje i Obnova i opremanje potkrovlja zgrade TICM 1 također je infrastrukturnog tipa, a cilj mu je pridonijeti tehnološkom napretku Međimurske županije kroz razvoj i izgradnju infrastrukture, izgradnju materijalnih i ljudskih kapaciteta kako bi se stvorili uvjeti za djelovanje i napredak visokotehnoloških poduzeća koja svoje poslovanje temelje na znanju. Novčana vrijednost projekta iznosi 11.982.571 kuna od kojih će 85% iznosa financirati Europski fond za regionalni razvoj. Partneri projekta su REDEA i Tehnološko-inovacijski centar Međimurje (REDEA, 2016).

3.4. Zakonodavno-pravni okvir

Poduzeća na području Međimurske županije podliježu zakonima i ostalim pravnim aktima koje donosi zakonodavna vlast. Nedavnim ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju moraju se modificirati postojeći zakoni, prihvatiti nove norme te prilagoditi standardima Europe. Nova pravila poduzetnicima donose poželjne promjene, ali jednim dijelom i one neželjene. Na poduzetništvo se odnose brojni zakoni poput Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Zakona o obrtu, Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva, Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Zakona o poticanju ulaganja, Zakona o zabrani i sprječavanju obavljanja neregistrirane djelatnosti, Zakona o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu, Zakona o zadrugama, Općeg poreznog zakona i brojnih drugih. Ostali propisi i nadležnosti u poduzetništvu su pravilnici, rješenja, programi i Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020. godine.

Glavni pokretači rasta i razvoja gospodarstva su mala i srednja poduzeća, jednim nazivom SME sektor. Stoga je Republika Hrvatska 2002. godine donijela Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN 29/02 63/07 53/12 56/13 121/16) kojim se uređuju mjere za poticanje i unapređenje malog gospodarstva te osnivanje Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i investicije. Tim se zakonom prema preporuci Europske komisije kategoriziraju poduzetnici s obzirom na veličinu subjekata. Tri su pokazatelja za kategorizaciju subjekata: iznos ukupne aktive, iznos prihoda i prosječan broj radnika tijekom poslovne godine. Malim gospodarstvom smatraju se subjekti koji ispunjavaju uvjete navedene u tablici 5.

Tablica 5. Subjekti malog gospodarstva

Kriterij	Mikro	Mali	Srednji
Zaposleni	<10	<50	>50 i <250
Godišnji prihod	<2 000 000 eura	<10 000 000 eura	>10 000 000 i <50 000 000 eura
Vrijednost dugotrajne imovine	<2 000 000 eura	<10 000 000 eura	>10.000.000 i <43.000.000 eura

Izvor: Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16

Za ostvarivanje ciljeva razvoja malog gospodarstva utvrđene su mjere i aktivnosti, a neke od njih su povoljniji uvjeti kreditiranja subjekata i subvencioniranje kamata, davanje jamstva za kredite, stvaranje raznih fondova (npr. rizičnih), savjetodavna i stručna pomoć, jačanje konkurentnosti malih subjekata, smanjenje administrativnih prepreka, razne promotivne aktivnosti, usmjeravanje na uvođenje suvremenije tehnologije, poticanje umrežavanja i suradnje između malih subjekata (čl. 6. toč. 1. Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16).

Važne značajke za poduzetništvo donosi i Zakon o poticanju ulaganja. Tim se Zakonom uređuju odredbe o državnim potporama za usavršavanje, a odnosi se na

mikro, male, srednje te velike subjekte čiji su kriteriji viši od onih navedenih u tablici 5. Poticanje ulaganja i sustava potpora za ulaganje izvodi se putem raznih poticajnih mjera. Te mjere se odnose na unapređenje konkurentskog položaja u proizvodno-prerađivačkim aktivnostima, razvojno-inovacijskim aktivnostima, aktivnostima poslovne podrške i usluga visoke dodane vrijednosti. Neke od poticajnih mjera su porezne potpore za mikro, male, srednje i velike poduzetnike i potpore za opravdane troškove usavršavanja povezane s projektom ulaganja (Zakon o poticanju ulaganja, NN 102/15, 25/18). Unapređenjem ulagačkog okruženja bavi se vladina Agencija za investicije i konkurentnost (AIK) te Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO).

Zakon o zabrani i sprječavanju obavljanja neregistrirane djelatnosti (NN 61/11) zabranjuje obavljanje neregistrirane djelatnosti. Aktivnosti koje se smatraju obavljanjem neregistrirane djelatnosti su kad pravna osoba obavlja djelatnost bez da je upisana u sudski registar, kad pravna osoba nema zakonom propisane uvjete za obavljanje djelatnosti, kad fizička osoba obavlja djelatnost bez registracije ili prijave nadležnim tijelima ili nema propisane uvjete te kad fizička ili pravna osoba obavlja djelatnost unatoč zabrani. Nadzor nad provođenjem Zakona obavlja nadležna inspekcija.

3.4.1. Poduzetničke zone i potporne institucije

Poduzetničke zone su infrastrukturno opremljena područja uređena prostornim planovima čija je svrha korištenje za obavljanje gospodarskih i poslovnih aktivnosti. Glavna značajka poduzetničkih zona je zajedničko korištenje opremljenih prostora čime se racionalizira poslovanje i uporaba raspoloživih resursa. Tri su kriterija prema kojima se definiraju poduzetničke zone (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, NN 93/13, 114/13, 41/14, 57/18):

1. veličina ukupne površine poduzetničke zone
2. tip aktivnosti unutar poduzetničke zone
3. intenzitet aktivacije raspoložive površine poduzetničke zone.

Prema veličini ukupne površine poduzetničke zone dijele se na:

1. mikrozone - veličine ukupne površine do 10 ha

2. male zone - veličine ukupne površine od 10 ha do 50 ha
3. srednje zone - veličine ukupne površine od 50 ha do 100 ha
4. velike zone - veličine ukupne površine veće od 100 ha

Prema tipu aktivnosti unutar poduzetničke zone dijele se na:

1. Proizvodno-prerađivačke zone - poduzetnici pretežito obavljaju proizvodne i prerađivačke aktivnosti
2. Logističko-distribucijske zone - veći broj korisnika obavlja logističke i distribucijske aktivnosti (veletrgovina, transport, skladištenje, logističko-servisni centri)
3. Uslužno-mješovite zone - pretežit broj korisnika obavlja uslužne, servisne aktivnosti, aktivnosti poslovne podrške i druge poduzetničke aktivnosti

Prema intenzitetu aktivacije raspoložive površine poduzetničke zone dijele se na:

1. Neaktivne poduzetničke zone - nakon isteka prve godine od osnivanja poduzetničke zone, popunjenost aktivnim poduzetnicima iznosi 0%
2. Zone u inicijalnoj aktivaciji - stupanj aktivacije zone iznosi <33% raspoložive površine zone (u hektima površine)
3. Srednje aktivne zone - stupanj aktivacije zone iznosi od 33% do 66% raspoložive površine zone (u hektarima površine)
4. Potpuno aktivne zone - stupanj aktivacije zone iznosi >66% raspoložive površine zone (u hektima površine)

Na području Međimurske županije osnovano je 60 poslovnih zona, 27 zona je spremno za ulaganje dok je njih 16 popunjeno. Preostale poslovne i gospodarske zone su u pripremi. Poslovne zone s najvećim potencijalom za privlačenje novih ulagača su (REDEA, 2016):

Poslovni park Međimurje (Poslovna zona Čakovec istok)

Industrijska zona Sjever – Prelog

Gospodarska zona Sveti Martin na Muri

Gospodarska zona Goričica, Nedelišće

Gospodarska zona „Brezje“, Mursko Središće

Dio troškova prilikom izgradnje komunalne infrastrukture pokrilo je Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta. Jedna od pogodnosti koje ulagačima nude jedinice lokalne samouprave jest oslobađanje plaćanja komunalne naknade, uz pretpostavku ispunjenja određenih uvjeta (zapošljavanje određenog broja ljudi, visina iznosa ulaganja, izgradnja poduzetničkih objekata) (Hrvatska gospodarska komora, 2016).

Poduzetničke potporne institucije su subjekti koji svojim radom trebaju omogućiti kvalitetno i na korisnike usmjereno poduzetničko okruženje što ostvaruju provođenjem sadržaja za razvoj poduzetništva. Prema članku 4. Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture (NN, 93/13, 114/13, 41/14, 57/18), potporne institucije se dijele i definiraju kao:

1. Razvojne agencije
 - 1.1. Lokalne razvojne agencije
 - 1.2. Županijske razvojne agencije
 - 1.3. Razvojne agencije određene djelatnosti
2. Poduzetnički centri
3. Poslovni inkubatori
 - 3.1. Poduzetnički inkubatori
 - 3.2. Inkubatori za nove tehnologije
4. Znanstveno-tehnološki parkovi
5. Centri kompetencije
6. Slobodne zone

Razvojne agencije su registrirane pravne osobe u čijoj je nadležnosti operativno provođenje mjera za razvoj gospodarstva i poduzetništva na lokalnoj (regionalnoj) i nacionalnoj razini, djelovanja vezana uz jačanje investicijskih aktivnosti i provedbu projekata. Vrste razvojnih agencija su lokalne razvojne agencije koje su osnovale jedinice lokalne samouprave, županijske razvojne agencije koje su osnovale jedinice područne (regionalne) samouprave i razvojne agencije određene djelatnosti, kao što je

npr. Energetska razvojna agencija. Razvojne agencije određene djelatnosti osnovale su jedinice lokalne i/ili područne (regionalne) samouprave.

Poduzetnički centri su registrirane pravne osobe odgovorne za operativno provođenje mjera za razvoj i poticanje poduzetništva na lokalnom i širem području (županija, regija). Cilj poduzetničkih centara je pružiti savjetodavnu i edukacijsku pomoć poduzetnicima zbog razvoja poduzetništva u okolini u kojoj su utemeljeni. Poduzetnički centri u suradnji s lokalnim i regionalnim jedinicama kreiraju razne projekte za progres SME sektora. Mogu djelovati kao nezavisne tvrtke i udruge, ali i kao dijelovi županijskih i gradskih uprava. Izvori financiranja su lokalni proračun, fondovi Europske unije, potpore resornog ministarstva i vlastiti izvori (CEPOR, 2017).

Poslovni inkubatori su registrirane pravne osobe koje pružaju stručnu tehničku i edukativnu pomoć za pokretanje poduzetničkih pothvata i poduzeća te njihov brz i održiv razvoj. Dvije su vrste poslovnih inkubatora: poduzetnički i inkubatori za nove tehnologije. Poduzetnički inkubatori su usmjereni na podržavanje poduzetnika kroz poslovne usluge i resurse što uključuje poslovne prostore po povoljnijim uvjetima za poduzetnike početnike. Inkubatori za nove tehnologije su specijalizirani poslovni subjekti orijentirani na segment nove, odnosno visoke tehnologije. Potiču rast inovativnog poduzetništva tako što inovativnim poduzećima sličnih karakteristika omogućuju resurse i usluge potrebne za njihov razvoj.

Znanstveno-tehnološki parkovi su registrirane pravne osobe koje se osnivaju radi komercijalizacije znanstvenih rezultata i poticanja suradnje znanstvenika i gospodarstvenika. Zadatak tehnoloških parkova je povezivanje stručnjaka i poduzetnika za postizanje ciljeva uz pomoć novih tehnologija (CEPOR, 2017).

Centri kompetencije su specijalizirani poslovni subjekti koji kreiraju i izvode projekte razvojnog ili proizvodnog tipa te unapređuju kompetencije na određenim područjima. To su subjekti s kojima drugi poslovni subjekti mogu vršiti istraživačke i razvojne usluge kako bi se jačali određeni industrijski sektori. Većinom se usmjeravaju na SME sektor zbog nedostatka vlastitih resursa za istraživanje.

Slobodne zone su područja u kojima egzistiraju posebni uvjeti rada i posebne pogodnosti za poduzetnike, poput neplaćanja carinskih pristojba i oslobođenja od obveze obračuna i plaćanja poreza na dodanu vrijednost. U slobodnim zonama se mogu obavljati sljedeće djelatnosti: proizvodnja robe, oplemenjivanje robe, trgovina na veliko i posredovanje u trgovini, pružanje usluga, bankarski i drugi novčani poslovi i usluge osiguranja i reosiguranja imovine i osoba. U zoni nije dopušteno obavljanje trgovine na malo (Miletić, 2013).

3.4.2. Porezna regulativa

Prema Zakonu o lokalnim porezima (NN 115/16, 101/17), lokalni porezi su porezi koji pripadaju jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Porezi jedinica područne (regionalne) samouprave su porez na nasljedstva i darove, porez na cestovna motorna vozila, porez na plovila i porez na automate za zabavne igre. Jedinice lokalne samouprave mogu uvesti prirez porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor i porez na korištenje javnih površina. Svojom odlukom jedinica lokalne samouprave može propisati plaćanje prireza porezu na dohodak po stopi do 10% za općine, do 12% za grad s manje od 30.000 stanovnika, do 15% za grad s više od 30.000 stanovnika i do 18% za Grad Zagreb. Porez na potrošnju plaća se po stopi do 3%. Porez na kuće za odmor plaća se od 5 do 15 kn/m² korisne površine.

Porezi Grada Čakovca su:

1. Prirez porezu na dohodak,
2. Porez na potrošnju,
3. Porez na korištenje javnih površina

Prirez porezu na dohodak u Čakovcu plaća se po stopi od 10%. Porez na potrošnju plaća se na potrošnju alkoholnih pića, prirodnih vina, specijalnih vina, piva i bezalkoholnih pića koja su prodana u ugostiteljskim objektima. U Gradu Čakovcu obveznik poreza na potrošnju je pravna i fizička osoba koja pruža ugostiteljske usluge na području Grada Čakovca te stopa navedenog poreza iznosi 3%. Porez na korištenje javnih površina na području Grada Čakovca plaćaju pravne i fizičke osobe, korisnici javnih površina za čije su korištenje Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i/ili

Upravni odjel za prostorno uređenje i europske fondove izdali rješenje o korištenju javnih površina. Razdoblje oporezivanja je vrijeme korištenja javne površine. Porezna osnovica je veličina korištene javne površine, a visina poreza navedena je u tablici 6.

Tablica 6. Visina poreza na korištenje javnih površina na području Grada Čakovca

- za izgradnju, popravak zgrada i drugih objekata kao i za odlaganje građevnog materijala	1,00 kn/m ² dnevno
- za postavu zabavne radnje	1,20 kn/m ² dnevno
- za postavljeni štand u Ulici J. Kozarca staro sajmište	360,00 kn mjesečno
- za postavljeni štand (osim u Ulici J. Kozarca - staro sajmište)	4,00 kn/m ² dnevno
- za prodaju putem pokretnih prodavača koji robu prodaju iz posebno uređenog i opremljenog vozila	40,00 kn po danu prolaza područjem Grada
- za postavljeni kiosk u Ulici J. Kozarca staro sajmište	480,00 kn mjesečno
- za postavljeni kiosk (osim u Ulici J. Kozarca staro sajmište)	1.300,00 kn mjesečno
- za postavljanje reklamnih panoa, natpisnih tabli i sl.	300,00 kn godišnje
- za postavljanje osvijetljenih CL vitrina te reklamnih panoa velikoplošnog formata	3.240,00 kn godišnje
- za korištenje javne površine ispred i oko trgovina, kioska i ugostiteljskih objekata	2,00 kn/m ² dnevno
- za korištenje javne površine u svrhu postave otvorene ugostiteljske terase u razdoblju od 1. 4. do 31. 10.	2,00 kn/m ² dnevno
- za korištenje javne površine u svrhu postave otvorene ugostiteljske terase te iziožbeno-prodajnih klupa u razdoblju od 1. 11. do 31. 3.	0,75 kn/m ² dnevno
- za korištenje javne površine u svrhu postave ugostiteljske terase zatvorenog tips (zimski terasi)	1,50 kn/m ² dnevno
- za pečenje i prodaju plodina, šećerne vune i balona	3,20 kn/m ² dnevno
- za reklamne table u pokretu (hodajuće reklame, reklame na biciklu i sl.)	100,00 kn dnevno
- za druge nespomenute namjene	5,00 kn/m ² dnevno

Izvor: Odluka o porezima Grada Čakovca, NN, 74/2017, 20/2018

Navedeni iznosi koji se plaćaju ne mogu biti niži prilikom održavanja manifestacija kao što su Međimurski fašnik, Dan Grada, Antunovo, Porcijunkulovo i Advent. Visinu poreza za vrijeme održavanja navedenih manifestacija određuje gradonačelnik, i to zasebno za svaku manifestaciju (Odluka o porezima Grada Čakovca NN 74/2017. NN 20/2018). Osim Čakovca, prirez porezu na dohodak propisala je i Općina Belica po stopi od 1%.

3.5. Društveno odgovorno i etičko poslovanje

Društveno odgovorno poslovanje predstavlja relativno nov koncept poslovanja kroz koji poduzeća svojim djelovanjem potpomažu dobrobiti zajednice. Ono nije zakonski definirano ili na bilo koji način nametnuto, već ovisi o dobroj volji svakog poduzetnika. Društveno odgovorno poduzetništvo vrlo je opsežan pojam koji uključuje način na koji poduzeće proizvodi, njegov utjecaj na okoliš, kakvu politiku zapošljavanja vodi, uvjete rada koje pruža, poštivanje radnih prava i sl. Društveno odgovornim poslovanjem

poduzeće kroz svoje poslovne aktivnosti vodi brigu o društvu te nije vođeno samo motivom dobiti (Vrdoljak Raguž, 2014).

Svakako najzapaženiji projekt društvenog poduzetništva u Međimurskoj županiji je Klub tisuću. Riječ je o neformalnom udruženju poslodavaca koji svojim radnicima u prosjeku isplaćuju plaću u vrijednosti od tisuću eura, tj. 7.000 kuna. U provedbu ideje krenula su dva uspješna poduzetnika 2017. godine iz Međimurske županije, Đuro Horvat - vlasnik ekoindustrije Tehnix te Mladen Horvat - vlasnik poduzeća C Lab iz Čakovca i C Junior iz Slakovca. Projekt je vođen idejom o stvaranju sinergijskog učinka i povećanju ukupne prosječne plaće u Međimurskoj županiji te stvaranju dobrih uvjeta za život radnika. Neformalno udruženje, okupljeno na temelju moralnog kapitalizma, za sada broji devet poduzeća na području Međimurske županije (Cigoj, 2017).

Najsvjetliji primjer društveno odgovornog poduzetništva svakako je prethodno spomenuta tvrtka Tehnix d.o.o. vlasnika Đure Horvata. Uz osnivanje Kluba tisuću te isplaćivanje prosječne plaće veće od 1.200 eura, Horvat se istaknuo i situacijom u kojoj je tvrtka iz djela dobiti radnicima koji su zapali u financijske probleme pozajmila ukupno 25.000 kuna za otplatu dugova. Riječ je o novopristiglim radnicima iz drugih poduzeća koje su banke bile blokirale. Horvat ističe kako je riječ o vrlo jednostavnoj formuli u kojoj je s povećanjem plaća rasla i produktivnost i kvaliteta rada te ukupna konkurentnost: „Ako poslodavac ima imalo moralnosti, to mora prepoznati. Imate ljudi koji imaju jahtu da te strah veliku, a radnici nemajuarendu. Razvijamo moralni kapitalizam. Pomažemo koliko možemo, uveli smo 13. plaću, a time i povećali produktivnost.“ Uz trinaestu plaću poduzeće radnicima nudi uvećanje plaće od 5% ako radnici ne puše, uz obrazloženje kako zdraviji radnik ima veću produktivnost rada (Beti, 2018).

„Etika je znanost o moralu koja istražuje smisao i ciljeve ljudskoga ponašanja u skladu s pravilima moralnih načela dok se poslovna etika odnosi na primjenu etičkih načela u poslovnim odnosima“ (Kurbanjev i Kemeter, 2017). Vrlo je lako u poslovnom okruženju punom dinamičnih odnosa i iznenadnih događaja popustiti pod teretom stvaranja financijske koristi i pritiskom teško dostižnih ciljeva te odbaciti poštene,

moralne i etičke stavove. Pogled na poduzetništvo s etičkog stajališta manifestira se provođenjem moralnih vrijednosti poput poštenja, pravde, pouzdanosti, iskrenosti, prava i dužnosti. Čisto poslovno stajalište njeguje vrijednosti koristi, dobiti, cijene, ekonomičnosti i tržišnog natjecanja. Jedini način da se postigne ravnoteža te provodi etično poslovanje jest usvajanje obiju vrijednosti u jednakoj mjeri gdje ne prevladava ni jedna strana.

3.6. Financijsko okruženje

Financijsko okruženje neizostavni je dio poslovnog okruženja poduzeća, a definira se kao sve pravne i fizičke osobe s kojima gospodarski subjekt može uspostavljati financijske relacije. Svako poduzeće mora djelovati u okvirima svojih financijskih primanja i davanja kako bi ostvarilo uravnoteženi budžet. U situaciji u kojoj u određenom vremenskom periodu novčani primitci nadmašuju izdatke riječ je o suficitu budžeta dok je, s druge strane, obrnuta situacija, u kojoj novčani izdaci premašuju primitke, okarakterizirana kao deficit budžeta. Djelovanjem financijskog sustava povezuju se dionici s ostvarenim suficitom i deficitom te među njima dolazi do transfera pod pretpostavkom da su zadovoljeni uvjeti obiju strana (Ivanović i Ivanović, 2002).

Oblik trgovačkog društva značajna je determinanta s financijskog stajališta poduzeća jer svaki oblik poduzeća ima vlastite karakteristike koje direktno i indirektno utječu na donošenje financijskih odluka financijskog menadžmenta i vlasnika poduzeća (Bujan, 2014).

Prilikom financiranja Europske unije SME sektora kroz potpore i sredstva odobrena kroz fondove kriteriji za klasifikaciju vrlo su slični u svim zemljama članicama. Glavni kriteriji su broj zaposlenih, veličina prihoda i imovine u vlasništvu poduzeća. Način financiranja SME sektora u Republici Hrvatskoj ne razlikuje se značajnije od drugih država članica. Tako je najčešći oblik zaduživanja kratkoročni bankarski kredit, kao i u ostatku Unije, međutim, vidljiva je problematika alternativnih izvora financiranja u Republici Hrvatskoj. Sama prisutnost i financijska aktivnost subjekata kao što su poslovni anđeli i rizični fondovi je izrazito manja u odnosu na druge zemlje članice što

uvelike umanjuje mogućnost financiranja poslovnih aktivnosti SME sektora iz različitih vrsta alternativnih izvora (Bujan i Vugrinec, 2014).

3.6.1. Financiranje pomoću banaka i kreditnih unija

Bankarski krediti najčešći su oblik financiranja poslovne aktivnosti poduzetnika u Republici Hrvatskoj. Banke u ponudi imaju razne vrste kredita namijenjene financiranju SME sektora: investicijske kredite, kredite za turističke usluge, hipotekarne kredite, kredite za specifične djelatnosti, kredite za početnike, kredite za poduzetnice, kredite za obrtna sredstva i drugo (CEPOR, 2017).

Dugoročni krediti podrazumijevaju kredite na duži vremenski rok koji je minimalno godinu dana. Najčešći razlozi zbog kojih poduzetnici uzimaju dugoročne kredite su: dugoročno ulaganje, financiranje razvoja poduzeća, provedba investicijskih planova, financiranje izgradnje poslovnih objekata.

Najčešće vrste dugoročnih kredita su (Bujan, 2014):

Investicijski kredit – dugoročni kredit namijenjen financiranju ulaganja u dugotrajnu imovinu i dugotrajna obrtna sredstva; modernizaciju i proširenje poslovanja, građevinska zemljišta, vozni park. Temeljni dokument bez kojeg dobivanje kredita nije moguće je investicijski projekt koji je detaljno evaluirala banka. Česta praksa banaka je nenaplaćivanje kamate u razdoblju do završetka investicije te se ona dodaje iznosu kredita i otplaćuje prema ugovorenim rokovima.

Građevinski kredit – kredit namijenjen izgradnji/proširenju postojećih građevinskih objekata. Odobravaju se krediti velike novčane vrijednosti, uz predanu potrebnu dokumentaciju, financijske proračune, tehničku dokumentaciju i proračunsku dokumentaciju.

Hipotekarni kredit – dugoročni kredit izdan na temelju hipoteke na nepokretnu imovinu. Nakon procjene vrijednosti založene nekretnine banka izračunava novčani iznos za isplatu koji je manji od vrijednosti založene nekretnine.

Kratkoročni krediti podrazumijevaju rok do godine dana, a glavni kriterij odobravanja kredita jest bonitet poduzeća. Temeljni razlozi za uzimanje kratkoročnih

kredita su podmirivanje tekućih obveza i održavanje likvidnosti poduzeća. Pretpostavka pri uzimanju kratkoročnog kredita jest vraćanje istog u kraćem vremenskom roku iz razloga što zadovoljavanje postavljenih uvjeta banke smanjuje financijsku fleksibilnost poduzeća (Bujan, 2014).

Prema Zakonu o kreditnim unijama (NN, 141/06, 25/09, 90/11) kreditna unija je financijska institucija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja je od Hrvatske narodne banke dobila odobrenje za rad. One su nositelji mikrofinanciranja te primarno pružaju depozitne i kreditne usluge članovima Unije. Iako kreditne unije imaju važnu ulogu u financijskom sustavu zemlje jer pružaju financijske usluge samozaposlenima, nezaposlenim osobama i mikropoduzećima, njihova zastupljenost je izrazito niska te iznosi samo 0.1% u odnosu na druge dionike tržišta kapitala. Jedan od razloga trenutnog stanja su i pravni okviri koji stavljaju niz ograničenja na poslovanje kreditnih unija. Zasiurno najznačajnije ograničenje jest mogućnost djelovanja samo na prostoru jedne županije što umanjuje područje djelovanja pa tako i efektivnost poslovanja (CEPOR, 2017).

U 2015. godini u Republici Hrvatskoj djelovalo je 25 kreditnih unija koje su izdale ukupno 9.425 kredita ukupne vrijednosti 300.422.934 kune. Prema tome proizlazi da je prosječna vrijednost odobrenog kredita kreditne unije u 2015. godini iznosila 31.875 kuna.

Na području Međimurske županije djeluju dvije kreditne unije. Kreditna unija Sjenica osnovana je 1998. godine u Čakovcu, (Sjenica, <https://bit.ly/2M5Q8kv>) dok je Kreditna unija Libertina osnovana 1992. godine, također sa sjedištem u Čakovcu. Obje unije osnovane su kao štedno-kreditna zadruga te su 2008. godine uskladile svoje poslovanje s odredbama Zakona o kreditnim unijama i preoblikovale svoje poslovanje iz štedno-kreditne zadruge u kreditnu uniju (Libertina, <https://bit.ly/2NudXE9>). Kad je riječ o uspješnosti poslovanja, prema ukupnoj vrijednosti izdanih kredita u 2015. godini, moglo bi se zaključiti kako je Kreditna unija Libertina uspješnija s ukupno izdanih 326 kredita ukupne vrijednosti 15.033.300 kuna naspram Kreditne unije Sjenica s izdanih 470 kredita ukupne vrijednosti 11.898.600 kuna (CEPOR, 2017). Iz navedenih podataka

vidljivo je kako je KU Libertina izdala manje kredita, ali veće prosječne vrijednosti od 46.114 kuna dok je KU Sjenica izdala ukupno manje kredita prosječne vrijednosti 25.316 kuna po izdanom kreditu.

3.6.2. Alternativni načini financiranja

Jedan od najpoznatijih načina alternativnog financiranja su fondovi rizičnog kapitala. Rizični fond je novac nekog društva namijenjen ponajviše za srednjoročno i dugoročno investiranje u kvalitetne i profitabilne projekte drugih poduzeća. Društvo dolazi do novčanih sredstava namijenjenih investiranju privlačenjem ulagača. Uložena sredstva, tj. kapital, vraća se društvu uz ugovorenu stopu povrata. Fondovi kapitala mogu se podijeliti na dvije temeljne vrste:

Private equity fondovi (PE) – članovi fonda svojim ulaganjem u poduzeće ulaze u vlasničku strukturu poduzeća te sukladno tomu sudjeluju u donošenju poslovnih odluka i raspodjeli dobiti ovisno o vlasničkom udjelu. Najčešći predmet investiranja su mala perspektivna poduzeća u razvojnoj fazi s visokim indeksom rasta, no nije iznimka ulaganje u veliko poduzeće s dugogodišnjim radom i tradicijom koje zbog svojeg financijskog stanja zahtijeva dašak svježeg kapitala.

Venture capital fondovi (VC) – ulagači preko fondova ulažu isključivo u mala, pretežito tehnološka poduzeća s jakom perspektivom rasta, a koja nemaju dovoljno financijskih sredstava za rast i probijanje na tržištu. Ulagачi ulaze u poslovno odlučivanje, međutim, ne ulaze u vlasnički udio, već nakon što poduzeće ostvari jaku i stabilnu poziciju na tržištu uzimaju dogovorene naknade i povlače se iz poduzeća (Bujan, 2014).

Tijekom 2015. godine aktivno su djelovala četiri društva za upravljanje fondovima rizičnog kapitala:

Nexus Private Equity Partneri d.o.o. s ukupno tri fonda rizičnog kapitala s 1.234 milijuna kuna prikupljenog kapitala.

Quaestus Private Equity d.o.o. upravljao je s dva fonda rizičnog kapitala s prikupljenih 798 milijuna kuna.

Honestas Private Equity Partneri d.o.o. upravljao je jednim fondom vrijednosti 155 milijuna kuna (CEPOR, 2017).

„Poslovni anđeli su uspješni poduzetnici te uspješni lideri tvrtki/korporacija koji financiraju start-up projekte visokog rizika na način da ulaze u vlasnički udio i pružaju pomoć u daljnjem razvoju i komercijalizaciji projekata“ (CRANE, <http://www.crane.hr/press/>). Riječ je o individualnim investitorima s velikim iskustvom i znanjem koje prenose na mlade tvrtke i poduzetnike kako bi pospješili njihov rast i proboj na tržištu. Iako su novčana sredstva najvažniji dio potpore poduzetnicima, veliki naglasak se stavlja na know-how (tehnička, tržišna i stručna znanja, kontakti, iskustvo). U Republici Hrvatskoj egzistira jedno hrvatsko udruženje poslovnih anđela pod nazivom CRANE (eng. *Croatian Business Angels Network*). Riječ je o individualnim investitorima koji najčešće ulažu u visokotehnološka poduzeća u početnoj fazi. Društvo je osnovano 2008. godine na inicijativu Agencije za promicanje izvoza i ulaganja, Poteza Ventures, Hrvatske Private Equity i Venture Capital Asocijacije, udruge Initium i poduzetnika Damira Sabola i Hrvoja Prpića (CRANE, <http://www.crane.hr/press/>). Poslovni anđeli, iako malobrojni na prostorima Republike Hrvatske, imaju veliki značaj za gospodarstvo i poduzetništvo iz razloga što jedini ulažu u rizične projekte u najranijoj fazi razvoja. Vrijednost investiranja se kreće od 10.000 do 250.000 tisuća eura, ako je riječ o grupnom ulaganju, dok je broj članova CRANE-a nepoznat jer je omogućeno anonimno investiranje bez objave podataka javnosti. Važnost razvoja ovog spektra financiranja poduzetništva prepoznala je i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije - HAMAG-BICRO te je 2015. godine raspisala javni poziv prihvatljivim investitorima s ciljem ulaganja u vlasnički kapital inovativnih poduzeća, što poslovni anđeli svakako jesu. Za sva novčana sredstva investirana u inovativna poduzeća HAMAG-BICRO dodjeljuje bespovratnu potporu iste vrijednosti (CEPOR, 2017).

4. Istraživanje percepcije poduzetnika o poduzetničkom okruženju u Međimurskoj županiji

Provedeno je istraživanje na temu Poduzetničko okruženje u Međimurskoj županiji u koje su uključeni svi poduzetnici, odnosno vlasnici, voditelji, direktori u mikro, malim, srednjim i velikim tvrtkama, obrti i OPG-ovi na području Međimurske županije.

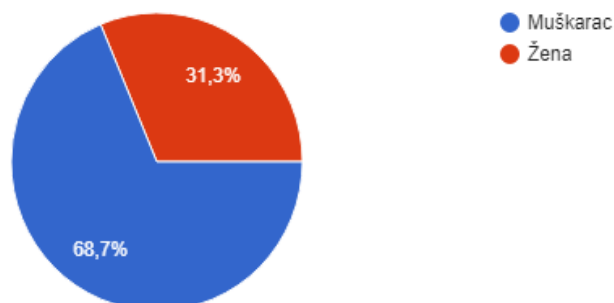
Istraživanje je izvršeno na temelju primarnih podataka, iako bi korištenje sekundarnih izvora podataka značajno olakšalo i ubrzalo provođenje cjelokupnog istraživanja. Cilj je prikazati na koji način međimurski poduzetnici percipiraju poduzetničko okruženje, zadovoljstvo dostupnošću radne snage, mišljenja i stavove o Međimurskoj županiji kao mjestu za obavljanje poslovanja i mogućnosti financiranja u navedenoj županiji. Kao instrument istraživanja korištena je online anketa s devet pitanja zatvorenog oblika, s konkretnim i jasnim odgovorima, te jedno pitanje otvorenog oblika. Anketiranje je započelo 20. srpnja 2018. godine te se provodilo u vremenskom trajanju od mjesec dana, tj. do 20. kolovoza iste godine. Prilikom provođenja istraživanja anketni upitnik odaslan je na ukupno 1.100 e-mail adresa. Distribuiranje anketa na e-adrese iziskivalo je vremensku posvećenost zbog nepostojeće baze podataka o poduzetnicima s područja Međimurske županije. E-mail adrese su prikupljene putem raznih službenih internetskih stranica poduzeća i ostalih internetskih izvora poduzetničke konotacije koji su sadržavali potrebne informacije.

U anketiranju je sudjelovalo 115 ispitanika što iznosi 10,45%. Glavna zapreka u provođenju istraživanja je informatičke prirode. Naime, od ukupno 1.100 emailova njih cca 20% pokazalo je nepravilnost neke vrste pa je slanje ankete na takve emailove bilo onemogućeno.

U nastavku su prikazni rezultati provedenog istraživanja uz grafičke prikaze.

Grafikon 1. Spol ispitanika

115 odgovora

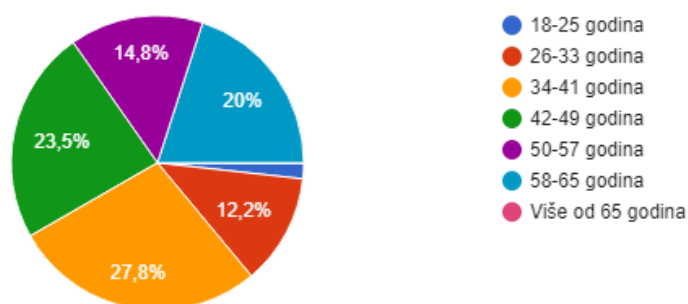

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

U istraživanju je sudjelovalo 79 muškaraca i 36 žena. U grafikonu 1 prikazani su postotci ispitanih poduzetnika i poduzetnica te je očekivano veći udio muškaraca. Prema podacima iz Fine u 2015. godini od 2625 poduzetnika, 49% je muškaraca vlasnika i samo 20% žena vlasnica poduzeća (Fina, 2016).

Grafikon 2. Dobna skupina ispitanika

115 odgovora

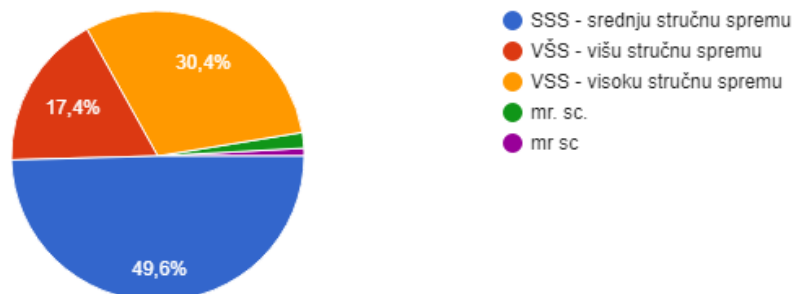

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

Prema dobnoj strukturi najviše ispitanika ima 34-41 godinu (32 ispitanika), slijede ispitanici s 42-49 godina (27 ispitanika), 58-65 godina ima 23 ispitanika, 50-57 godina ima 17 ispitanika, 26-33 ima 14 ispitanika dok samo 2 ispitanika imaju 18-25 godina.

Grafikon 3. Stručna sprema ispitanih poduzetnika

115 odgovora

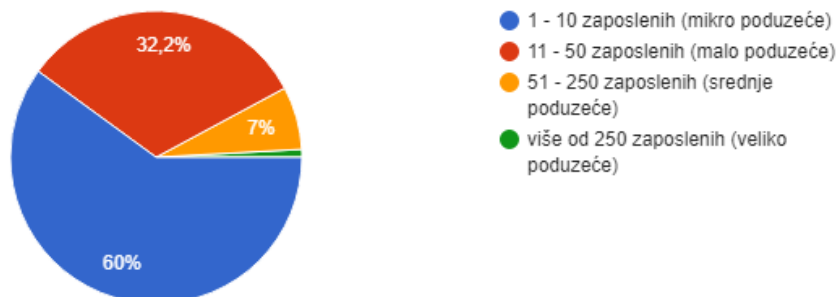

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

Najviše ispitanih poduzetnika posjeduje srednju stručnu spremu, točnije njih 49,6%. Visoku stručnu spremu posjeduje 30,4% ispitanika, a slijede poduzetnici više stručne spreme sa 17,4% udjela. Tri ispitanika navode svoju titulu mr. sc.

Grafikon 4. Veličina ispitanih poduzeća

115 odgovora

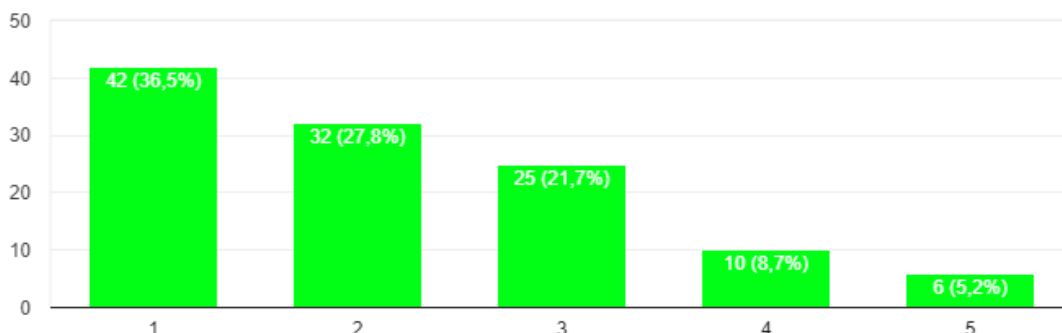

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

Po broju ispitanih poduzetnika predvode mikropoduzeća sa 60 % udjela. Slijede mala poduzeća, njih 32,2 %. Srednjih poduzeća je 7%, a velikih 0,9%.

Grafikon 5. Percepcija dostupnosti adekvatne radne snage

115 odgovora

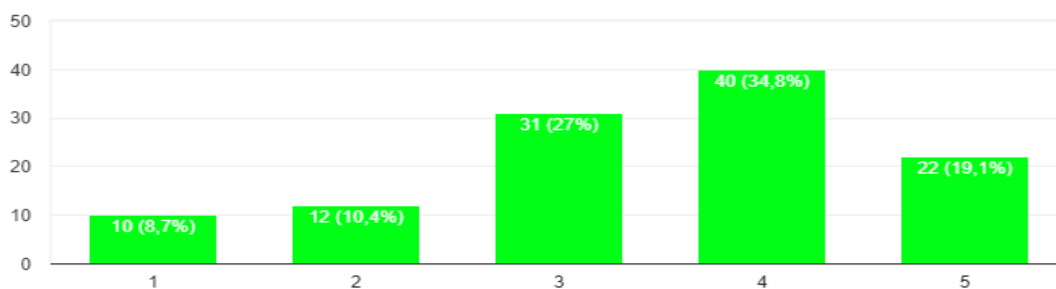

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

Kao što je vidljivo na grafikonu 5, većina ispitanih poduzeća je nezadovoljna dostupnošću potrebne radne snage u Međimurskoj županiji. Ocjenom nedovoljan dostupnost radne snage vrednovalo je čak 36,5% poduzeća. Relativno nezadovoljstvo izrazilo je i 27,8% poduzeća davanjem ocjene dovoljan. Dostupnost je dobrom ocijenilo pak 21,7% poduzeća. Vrlo malo poduzeća vrednovalo je dostupnost vrlo dobrom ocjenom, njih 8,7%. Najmanje poduzeća, točnije 5,2%, percipira dostupnost radne snage u Međimurskoj županiji odličnom.

Grafikon 6. Procjena Međimurske županije kao mjesta za obavljanje poslovne aktivnosti

115 odgovora

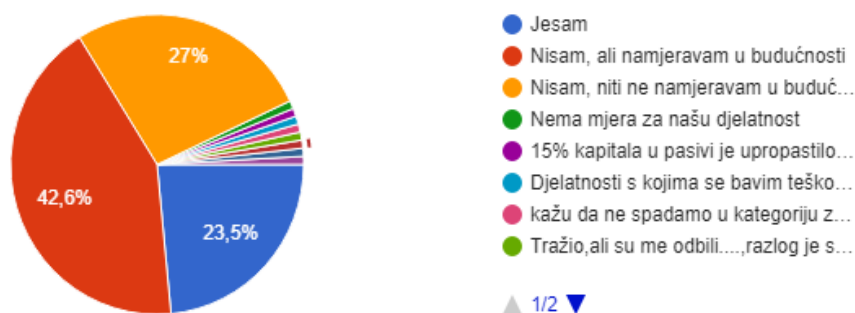

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

Unatoč nezadovoljstvu zbog dostupnosti potrebne radne snage koje su poduzeća izrazila u grafikonu 5, percepcija o Međimurskoj županiji kao mjestu za obavljanje poslovne aktivnosti je potpuno drukčija. Poduzetnici smatraju kako je Međimurska županija vrlo dobra za obavljanje poslovnih aktivnosti. To smatra čak 34,8% poduzeća dok 27% poduzeća Međimursku županiju smatra dobrim mjestom za obavljanje poslovnih aktivnosti. Iznenađujuće je visoki udio poduzetnika koji navedenu županiju percipiraju kao odličnu za poslovanje, njih 19,1%. 10,4% ispitanika vrednuje Međimursku županiju ocjenom dovoljan, a 8,7% poduzeća ocjenjuje je nedovoljnom ocjenom.

Grafikon 7. Korištenje sredstava Europske unije kroz EU fondove

115 odgovora

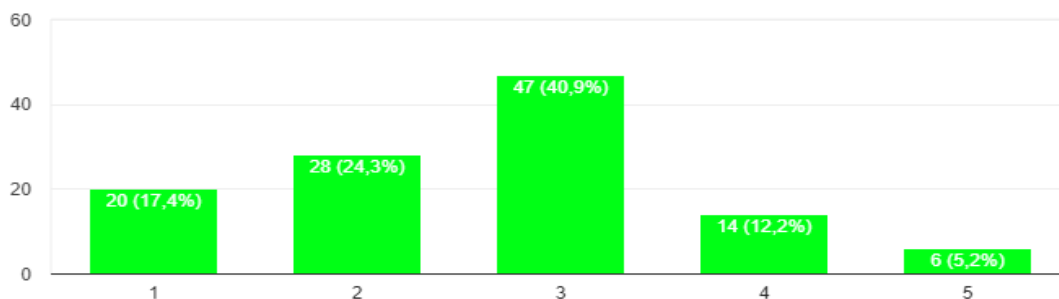

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

Grafikon 7 prikazuje pozitivno iznenađujući visoki postotak ispitanih poduzeća koja su koristila sredstva Europske unije. 23,5% poduzeća je koristilo Europske fondove za svoje poslovanje. Još jedan pozitivan podatak je da najviše poduzeća, njih 42,6%, namjerava koristiti sredstva Europske unije, iako do sada nije. 27% poduzeća nije koristilo fondove i izjašnjava se da neće ni u budućnosti. Pod kategoriju „ostalo“, najviše poduzetnika odgovara da ne postoje mjere subvencioniranja za njihovu djelatnost ili da nisu uspjeli doći do sredstava, iako su se prijavili.

Grafikon 8. Procjena učinkovitosti Županije

115 odgovora

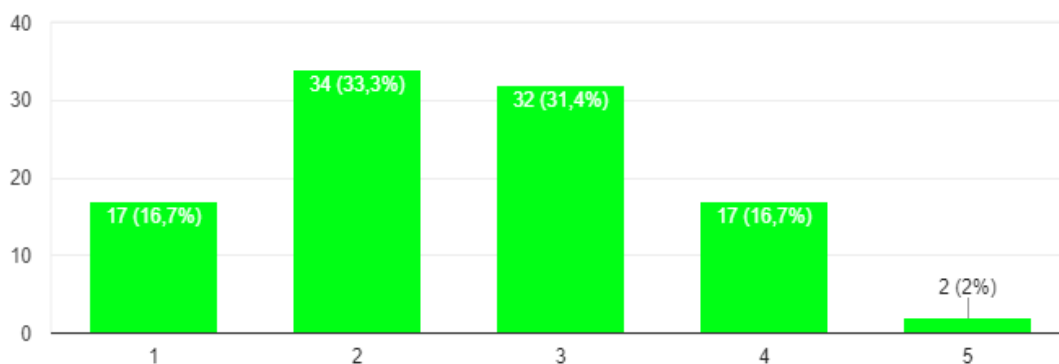

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

Vrijednosti kojima su ispitani poduzetnici ocjenjivali mjere Županije s ciljem unapređenja poduzetništva relativno su raspršene. Uloga Županije u razvoju poduzetništva najvećim dijelom ocijenjena je dobrom, a to tvrdi najviše poduzeća, njih 40,9%. Slijede poduzeća koja vrednuju mjere Županije ocjenom dovoljan, što čini 24,3%. Potpuno nezadovoljno ukupno je 17,4% poduzeća. 12,2% poduzeća percipira mjere Županije vrlo dobrim, a mali udio od 5,2% ocjenjuje mjere odličnom ocjenom.

Grafikon 9. Ocjena uvjeta kreditiranja

102 odgovora

Izvor: Izrada autora prema provedenom istraživanju

Uvjeti kreditiranja lokalnih banaka prikazani su grafikonom 9. Najveći dio ispitanih poduzeća ocjenjuje uvjete kreditiranja ocjenom dovoljan (33,3%). Slijede poduzeća koja smatraju da su uvjeti kreditiranja lokalnih banaka dobri (31,4%). Podjednak udio

poduzeća (16,7%) vrednuje uvjete vrlo dobrim, odnosno ocjenjuje ih nedovoljnom ocjenom. Mali postotak (2%) navodi da su uvjeti kreditiranja lokalnih banaka odlični. Može se zaključiti da većina poduzeća nije zadovoljna kreditnim uvjetima u lokalnim bankama.

Posljednje pitanje anketnog istraživanja odnosilo se na prijedloge za poboljšanje uvjeta u poduzetništvu Međimurske županije. Pitanje je bilo otvorenog tipa, s ciljem da poduzetnici iznesu vlastita stajališta i prijedloge za unapređenje poduzetništva te s kojim se preprekama susreću poduzetnici Međimurske županije. U nastavku će biti navedeni neki od odgovora. Većina poduzetnika navodila je zapreke u poduzetništvu, no ima i mali dio prijedloga za poboljšavanje uvjeta. Neki od prijedloga su „Implementirati sustav jednakih vrijednosti i istih uvjeta za sve poduzetnike bez obzira na političku pripadnost, nepripadnost ili veličinu tvrtke“; „Smanjiti broj općina i upitnih institucija, a time i broj administracije koju realni sektor više ne može financijski servisirati jer neke od gospodarskih grana jedva servisiraju svoje plaće“; „Ukinuti subvencije određenim skupinama te umjesto toga ukinuti neke od parafiskalnih nameta svima“; „Razviti infrastrukturu, istih šansi, na cijelom teritoriju Međimurja, a ne samo u „razvijenim ili većim mjestima““; „Kreatori međimurske politike trebaju naučiti slušati i biti u službi poduzetništva po sistemu HITROREZ-a, a ne dugih bajki“. Zapreke poduzetništvu Međimurske županije dobro su poznate poduzetnicima, s obzirom da većina navodi iste. To su: korupcija institucija, prevelika davanja u obliku poreza i drugih nameta, nedostatak radne snage, loši uvjeti za kreditiranje banaka, nestručni i za rad nemotivirani djelatnici državnih ustanova, previše papirologije, premalo poticaja za mikropoduzeća, nedostupnost edukativnih programa na temu poduzetništva. Nekoliko poduzetnika je ostavilo svoj komentar da najveće zapreke i problemi s kojima se susreću poduzeća u poslovanju zapravo dolaze od države i vlasti, a Međimurska županija ima vrlo mali utjecaj na poduzetništvo.

5. ZAKLJUČAK

Poduzetničko okruženje u Međimurskoj županiji može se ocijeniti relativno dobrim, osobito ako se usporedi s ostalim županijama Republike Hrvatske. Kad bi se sanirali gorući problemi na razini cijele države, poduzetništvo Međimurske županije raslo bi po znatno višim stopama zbog svojih potencijala, mentaliteta zajednice, upornosti pojedinaca i dobro razrađene poduzetničke infrastrukture.

U anketnom istraživanju sudjelovalo je više poduzetnika nego poduzetnica. To nije iznenađujući podatak s obzirom na omjer muškaraca i žena u ukupnom broju poduzetnika. Najviše ispitanih poduzetnika je životne dobi 34-41 što pokazuje da se u poduzetničke vode upuštaju osobe bogatog poslovnog iskustva i znanja. Još jedan očekivani podatak jest kako je najviše anketiranih poduzetnika iz mikropoduzeća, slijede mala, srednja pa velika poduzeća. Upravo takvim redoslijedom posloženi su udjeli poduzetništva u Međimurskoj županiji. Sa sigurnošću se može zaključiti da ispitanici poduzetnici nisu zadovoljni dostupnošću radne snage koja je adekvatna za njihove poslovne subjekte. To se može pripisati snažnom egzodusu radne snage navedene županije potaknutom ekonomskim prilikama. Na spomenuto se nadovezuje problem velikog nerazmjera potrebe poslodavaca za radnom snagom i edukacijskog sustava. Međimurski poduzetnici ocijenili su Međimursku županiju poželjnim mjestom za odvijanje poslovne aktivnosti. Visoki nivo nezadovoljstva ispitanici iskazuju i prema uvjetima banaka za kreditiranja poduzetništva. Pozitivan podatak jest broj anketiranih poduzetnika koji su koristili sredstva Europske unije. Usto, veliki broj ispitanika koji nije koristio fondove to namjerava učiniti u svom budućem poslovanju. Problemi s kojima se susreću poduzetnici Međimurske županije su zapravo uobičajeni problemi većine poduzetnika cijele Hrvatske: korupcija institucija, prevelika davanja, nedostatak radne snage, loši uvjeti za kreditiranje, neefikasni djelatnici državnih ustanova, previše papirologije, premalo poticaja za mikropoduzeća. Po navedenim primjerima vidljivo je kako zapravo većina prepreka dolazi od države i vlasti.

6. Literatura

1. Beti, I. (2018). Direktor o kojem priča cijela Hrvatska. Večernji list <https://www.vecernji.hr/biznis/direktor-koji-radnicima-daje-kredite-nema-uspjeha-bez-zadovoljnih-ljudi-1248516> (17.8.2018.)
2. Bug, (2018). Weblica i Hacklica 2018 - konferencija o web tehnologijama i hackaton u Čakovcu. <https://www.bug.hr/konferencije/weblica-i-hacklica-2018-konferencija-o-web-tehnologijama-i-hackaton-u-cakovcu-3669> (8.8.2018.)
3. Bujan, I. (2014). Poslovne financije. Čakovec, Međimursko veleučilište u Čakovcu.
4. Bujan, I. i Vugrinec, M. (2014). Specifičnost financiranja SME sektora u Hrvatskoj u odnosu na zemlje Europske unije. Zbornik Veleučilišta u Rijeci, str. 127-138.
5. CEPOR, (2017). Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2016. Zagreb, Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva
6. Cigoj, M. (2017). U Hrvatskoj se osniva klub 1000. Jutarnji list. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/u-hrvatskoj-se-osniva-klub-1000-okupljaju-se-sve-tvrtke-koje-svojim-radnicima-daju-place-prosjecno-vece-od-1000-eura-otkrili-koji-su-im-ciljevi/6063089/> (17.8.2018.)
7. CRANE, Press. <http://www.crane.hr/press/> (15.8.2018.)
8. Čips, Upoznaj. <http://www.cips.com.hr/#upoznaj> (8.8.2018.)
9. Eko.hr, O nama. <http://www.eko.hr/o-nama/> (3.8.2018.)
10. Europski strukturni i investicijski fondovi, Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-konkurentnost-i-kohezija/> (31.7.2018.)
11. Fina. (2016). Vlasnička struktura po rodnom kriteriju u 2015. godini.
12. Fina, (2017). Rezultati poduzetnika Međimurske županije u 2016. godini. <https://www.fina.hr/lgs.axd?t=16&id=18982> (11.8.2018.)
13. Fina, (2018). RGFI javna objava. <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/SudregAction.do> (3.8.2018.)
14. HildingAnders, <http://www.hildinganders.com/markets/croatia/hr> (4.8.2018.)

-
15. HRT, (2018). Najuspješnija međimurska tvrtka izvozi čak 90 posto proizvodnje.
<https://vijesti.hrt.hr/357273/najuspjesnija-meimurska-tvrtka-izvozi-cak-90-posto-proizvodnje> (6.8.2018)
 16. Hrvatska gospodarska komora, Gospodarstvo županije.
<https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-cakovec/gospodarstvo-zupanije>
(16.8.2018.)
 17. Hrvatska gospodarska komora. (2016). Poduzetničke zone Međimurske županije
<https://hgk.hr/zupanijska-komora-cakovec/poduzetnicke-zone-medimurske-zupanije-najava> (16.8.2018.)
 18. Hrvatska gospodarska komora, Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize, (2018). BDP po županijama - Prikaz trendova u kretanju BDP-a županija na razini Hrvatske i EU.
 19. Hrvatska gospodarska komora- Županijska komora Čakovec. (2017). Gospodarski profil Međimurske županije u 2016. godini.
<https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-cakovec/gospodarski-profil-medimurske-zupanije-u-2016-godini> (16.8.2018.)
 20. Ivanović, Z., i Ivanović, V. (2002). Modeliranje optimalne financijske strukture. Tourism and hospitality management, str. 1-12.
 21. Kurbanjev, T. i Kemeter, D. (2017). Etičko/neetičko poslovanje na društvenim mrežama. Zbornik radova Međimorskog veleučilišta u Čakovcu, str. 39-49.
 22. Kuvačić, N. (2005). Biznis-plan ili poduzetnički projekt. Split, Beretin
 23. Libertina. O nama: http://www.kulibertina.hr/o_nama.html(10.8.2018.)
 24. LPT, About. <https://lpt.hr/about/> (4.8.2018.)
 25. Međimurje. (2018). Uspješna godina za EKO MEĐIMURJE d.d.
<https://medjimurje.hr/magazin/pr-clanci/uspjesna-godina-za-eko-medimurje-dd-33204/> (3.8.2018.)
 26. Međimurska županija (2017). Održana konferencija o uspješnosti privlačenja europskih sredstava u Međimurju. <https://medjimurska-zupanija.hr/2017/12/21/odrzana-konferencija-o-uspjesnosti-privlacenja-europskih-sredstava-u-medimurju/> (8.8.2018.)

-
27. Međimurska županija, Upravni odjel za gospodarske djelatnosti (2017). Informacija o stanju i kretanjima međimurskog gospodarstva.
 28. Međimurske novine (2017). Međimurska županija dobitnik prestižne nagrade za poduzetništvo „Stvaratelji za stoljeća“
<http://www.mnovine.hr/medimurje/gospodarstvo/medimurska-zupanija-dobitnik-prestizne-nagrade-poduzetnistvo-stvaratelji-stoljeca/> (8.8.2018.)
 29. Metss, Kratak pregled razvoja METSS-a od 2003. do danas.
<http://metss.hr/povijest/> (4.8.2018)
 30. Miletić, A. (2013). Slobodne zone u Hrvatskoj. Ekonomski portal.
 31. Muraplast d.o.o.<https://muraplast.com/o-nama/> (5.8.2018.)
 32. Nacionalno vijeće za konkurentnost. (2013). Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013. Zagreb, Nacionalno vijeće za konkurentnost
 33. Odluka o porezima Grada Čakovca, NN 74/2017, NN 20/2018
 34. Perutnina, <http://www.perutnina.com/en/strategy-and-vision-1#values-perutnina-ptuj-group> (3.8.2018.)
 35. REDEA, (2016). Razvojna strategija Međimurske županije do 2020. Čakovec, Međimurska županija
 36. Sjenica, O nama. <http://www.sjenica.hr/onama.aspx>(10.8.2018.)
 37. Škrtić, M., i Mikić, M. (2011). Poduzetništvo. Zagreb, Sinergija
 38. Tehnix, (2018). Predsjedniku kompanije Tehnix dodijeljeno odlikovanje Republike Hrvatske. <http://www.tehnix.hr/News/predsjedniku-kompanije-tehnix-dodijeljeno-odlikovanje-republike-hrvatske.aspx> (5.8.2018)
 39. Transparentno, Jasenović d.o.o.
<https://www.transparentno.hr/pregled/45745585189/ac-jesenovic-doo?year=2012>(7.8.2018.)
 40. Transparentno.hr, (2018). TUBLA d.o.o.<https://www.transparentno.hr/pregled/70091830677/tubla-d-o-o?year=2016> (4.8.2018.)
 41. Vrdoljak Raguž, I. (2014). Društveno odgovorno poslovanje i hrvatska gospodarska praksa. *Oeconomica Jadertina*, str. 40-58.

- 42. Zakonu o kreditnim unijama, NN, 141/06, 25/09, 90/11
- 43. Zakon o lokalnim porezima, NN, 115/16, 101/17
- 44. Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN, 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16
- 45. Zakon o poticanju ulaganja, NN, 102/15, 25/18
- 46. Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture NN, 93/13, 114/13, 41/14, 57/18.

Popis tablica

Tablica 1. Broj poduzeća Međimurske županije prema djelatnosti u odnosu na Republiku Hrvatsku.....	6
Tablica 2. Udio radno sposobnog stanovništva 2011..	8
Tablica 3. Prosječna plaća radnika po veličini poduzeća	8
Tablica 4. Bruto domaći proizvod po županijama.....	14
Tablica 5. Subjekti malog gospodarstva.....	19
Tablica 6. Visina poreza na korištenje javnih površina na području grada Čakovca....	25

Popis grafikona

Grafikon 1. Spol ispitanika	33
Grafikon 2. Dobna skupina ispitanika	33
Grafikon 3. Stručna sprema ispitanih poduzetnika	34
Grafikon 4. Veličina ispitanih poduzeća	34
Grafikon 5. Percepcija dostupnosti adekvatne radne snage	35
Grafikon 6. Procjena Međimurske županije kao mjesta za obavljanje poslovne aktivnosti	35
Grafikon 7. Korištenje sredstava Europske unije kroz EU fondove	36
Grafikon 8. Procjena učinkovitosti Županije	37
Grafikon 9. Ocjena uvjeta kreditiranja	37

Poduzetničko okruženje u Međimurskoj županiji.

Srdačno Vas molim da izdvojite najviše minutu svog vremena za ispunjavanje kratke ankete završnog rada. Tema ankete je Poduzetničko okruženje u Međimurskoj županiji. Anketa je namijenjena svim poduzetnicima, odnosno vlasnicima, voditeljima, direktorima u mikro, malim, srednjim i velikim tvrtkama, obrtima i OPG-ovima na području Međimurske županije.

ISPUNJAVANJE OVE ANKETE JE U POTPUNOSTI ANONIMNO, A REZULTATI ĆE SE KORISTITI ISKLJUČIVO ZA IZRADU ZAVRŠNOG RADA.

Kojeg ste spola?

*

☐ Muškarac

☐ Žena

Kojoj dobnoj skupini pripadate?

*

☐ 18-25 godina

☐ 26-33 godina

☐ 34-41 godina

☐ 42-49 godina

☐ 50-57 godina

☐ 58-65 godina

☐ Više od 65 godina

Prilozi

Koji stupanj stručne spreme posjedujete?

- ☐ SSS - srednju stručnu spremu
- ☐ VŠS - višu stručnu spremu
- ☐ VSS - visoku stručnu spremu
- ☐ Ostalo...

Koliko zaposlenika broji Vaša tvrtka?

- ☐ 1 - 10 zaposlenih (mikro poduzeće)
- ☐ 11 - 50 zaposlenih (malo poduzeće)
- ☐ 51 - 250 zaposlenih (srednje poduzeće)
- ☐ više od 250 zaposlenih (veliko poduzeće)

Ocijenite Međimursku županiju kao mjesto za obavljanje poslovne aktivnosti.

*

	1	2	3	4	5	
Nedovoljno	☐	☐	☐	☐	☐	Odlično

Jeste li dosad koristili sredstva Europske unije kroz EU fondove?

*

- ☐ Jesam
- ☐ Nisam, ali namjeravam u budućnosti
- ☐ Nisam, niti ne namjeravam u budućnosti
- ☐ Ostalo...

Ocijenite mjere Županije s ciljem unapređenje poduzetništva.

*

	1	2	3	4	5	
Nedovoljno	☐	☐	☐	☐	☐	Odlično

Ako su Vam poznati, ocijenite uvjete kreditiranja kod lokalnih banaka.

	1	2	3	4	5	
Nedovoljno	☐	☐	☐	☐	☐	Odlično

Navedite Vaše prijedloge za poboljšavanje uvjeta u poduzetništvu Međimurske županije.
Prema Vašem mišljenju, koje su najčešće prepreke s kojima se susreću poduzetnici?
(neobavezno)